

UTTALELSE FRA DNT VALDRES VEDRØRENDE «NASJONAL RAMME FOR VINDKRAFT PÅ LAND – INNSPILLSRUNDE OM REGIONALE INTERESSER – OPPLAND»

Generelt

DNT Valdres er en medlemsforening innenfor Den Norske Turistforening som har de seks kommunene i Valdres som medlemsområde (med unntak av Hedalen som sokner til DNT Ringerike). Vi har passert 1000 medlemmer som er ivrige brukere av våre egne og tilgrensende områder. Det er ikke bare egne medlemmer som utøver friluftsliv her, men også annen lokalbefolkning som føler tilknytning til utmark, skog og fjell – både i næring og på sin fritid.

Valdres er dessuten – og ikke minst - et friluftslivsområde av nasjonal betydning. Dette gjelder for den store hyttebefolkningen, men også for tilreisende fra inn- og utland.

Det er derfor med den største bekymring vi konstaterer at de tre analyseområdene som berører oss til sammen vil kunne beslaglegge langt over halvparten av det vi anser som våre friluftsområder. I tillegg er det stort sett de aller fineste av disse områdene som nå er blinket ut som potensielle områder for vindkraftutbygging.

DNT Valdres har på årets program nærmere 100 fellesturer og utendørsarrangementer. Vi arrangerer en kremtoppjakt med 12 populære turmål, vi merker og rydder ca. 180 km med stier/turruter og vi arrangerer kurs og møter. Hvis ett av de tre analyseområdene som berører Valdres blir utpekt som vindkraftområde, vil det bety en alvorlig svekkelse av friluftslivet i vår region. Skulle alle tre bli rammet, er det vanskelig å finne ord for den ødeleggelse av friluftsliv i Valdres det vil innebære. Det vil også virke negativt på folkehelsen til innbyggerne i Valdres og vår region vil miste sin tiltrekningskraft som reiselivsdestinasjon og attraktivt område for hyttefolket.

Til de enkelte områdene:

Søndre område – fra Vassfaret nordover til Fv 51 mellom Leira og Gol

Som nevnt i parentes innledningsvis sokner Hedalen og de sentrale deler Vassfaret til DNT Ringerike, men dette området er også svært viktig for oss i DNT Valdres. DNT Ringerike har fått til et stinett og en sammenhengende rute med merkede stier og hytter koier som går fra Hønefoss til Fønhuskoia. Det lar seg også gjøre å vandre fra Oslo sentrum gjennom Krokskogen og Nordmarka over til dette stinettet. DNT Valdres er utfordret fra både DNT Ringerike og DNT Oslo og Omegn til å fullføre «visjonen om Skauleis til fjells» nordover mot Jotunheimen.

Navnet Fønhuskoia signaliserer i stor grad hva som ligger av naturopplevelser i områdene fra Vassfaret og nordover. Mikkjel Fønhus har beskrevet dette i sine bøker og hvert år arrangeres Fønhusdagene med turer til områder der man kan oppleve mystikken i naturen og i kulturen.

Med etableringen av den Historiske Vandreruta Stølsruta fra Tisleidalen og nordover til Sørre Hemsing i Vang – der man kommer inn på DNTs rutenett i Jotunheimen – gjenstår det en strekning tilsvarende tre dagsmarsjer mellom Fønhuskoia og Tisleidalen. I den søndre delen av denne strekningen har vi områder der man ganske sikkert kan gå i fred og nyte stillhet i naturen – ånden fra Fønhus hviler trygt over det skogkledde området. Lenger nord når man nærmer seg Bjødalsfjellet vil

man etter hvert møte flere turfolk – her ligger det hyttefelt i øst mot Begnadalen. Både Bjødalsfjellet sør for Søre og Nørre Fjellstølen - og Makalausfjellet (med jettegrytene i sørvest) som ligger nord for disse hytteområdene, er meget populære turmål. Vinterstid kjøres det opp et omfattende løypenett. En utbygging av vindkraft her vil sterkt redusere den verdien området har både for naturopplevelsen og for verdien av hyttene. Hvis man spør hyttefolket hvor mye av verdien av hytta som kan tilskrives de muligheter som ligger i tilgangen av turområder og naturopplevelser, er vi ganske sikre på at man lander på en høy prosentandel.

En svært viktig verdi i dette området er Pilegrimsvegen fra Hedalen stavkirke og nordover. Denne ruta omfatter 8 dagsmarsjer fram til St Thomaskirka på Filefjell. De tre første dagsmarsjene ligger i det aktuelle søndre analyseområdet – fram til Reinli stavkirke. Vi vil nok tro at det blir som å banne i stavkirka dersom man forstyrrer den kontemplasjon og stillhet – sammen med naturopplevelsen – som pilegrimsvegen nå gir de som vandrer på denne strekningen.

Områdene fra Vassfaret og nordover er også meget viktige som beiteområder for landbruket i søndre del av Valdres. Støy og omfattende inngrep på bakken vil i betydelig grad kunne virke negativt inn på beitebruket.

Midtre/vestre område – Hemsedalsfjella-Filefjell-Tyin-Langeskavlen-Eidsbugarden-området sør for Bygdin til Bitihorn og sørover til Vaset

Dette er det analyseområdet som berører størst areal innen Valdres. Det dekker stølsområder med kulturlandskap på mellom 800 og 1000 meter moh. og uberørt fjellnatur med topper opp mot/over 2000 moh.

Den 3. august i år ble den Historiske Vandreruta Stølsruta åpnet med tilstedeværelse av representanter for regjeringen, Riksantikvaren, DNTs generalsekretær, Valdres Natur og Kulturpark, Stølsnettverket i Valdres og ordførerne fra de tre berørte kommunene. Ruta går fra Tisleidalen via vår ubetjente DNT-hytte på Tyrisholt over stølsvidda til Revulen, videre via Nøsen, Jaslangen, Strø, Syndinstøga, Hugastølen, ned til Kongevegen i Vang og med slutt punkt på Søre Hemsing. Strekningen fra Revulen til Hugastølen ser ut til å ligge innenfor det aktuelle analyseområdet. Stølsruta er i utgangspunktet en 5-dagers rute, godt tilpasset for barnefamilier.

DNT Valdres har sammen med sine samarbeidspartnere ganske sikkert nedlagt over 1000 dugnadstimer i etableringen av Stølsruta. Det vil være synd om vi som dugnadsarbeidere må innse at dette var en innsats som heller burde vært lagt ned et annet sted – der det ikke blir vindmøller.

Store deler av disse områdene har status som «Utvalgt kulturlandskap i landbruket» og «Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse». I tillegg jobbes det for å få stølsdrifta her inn på UNESCOs verdensarvliste. I dette landskapet er det mye beitedyr – storfe, sau og geit – noen steder går det ammekyr med kalver som vil være svært sårbare for ytre forstyrrelser. På stølene produseres det stølsmat av ypperste kvalitet og det åpne kulturlandskapet bidrar til artsmangfoldet. Det er også etablert stølsturisme der målet er å vise stølskulturen slik den bygger på lange tradisjoner. Over svever det kanskje en kongeørn og du hører tranens trompet der den mektige fuglen svever over myra nedenfor stølen. 200 meter høye vindturbiner passer veldig dårlig sammen med dette.

Fra stølen ser du fjellene. De lokker som turmål, men gir også naturopplevelse sett fra stølstunet. Storlifjell, Ranastongi, Rankonøse, Grindane, Gilafjellet, Grønnsennknippa – og bakom ligger høyere topper som Falketind, Uranostind og Langeskavlen. Smådalen i vest er en helt spesiell, litt bortgjemt

perle, omtalt i DN. De store vannene som strekker seg mot nordvest, Tisleifjorden, Flyvatnet, Helin, Syndin og Vasetvatnet.

Her finner du et helt nett av grusveger/stølsveger med lite biltrafikk som egner seg veldig godt for sykling. Sykkelturismen er meget godt utviklet i dette området. Vandrerutene ligger helst unna de mest brukte sykkeltraseene, men det går stort sett bra når syklist og fotturist møtes på stien.

Når vi beveger oss lengre mot nordvest kommer vi opp mot Filefjell og Tyin og inn mot Eidsbugaren/Fondsbu. Dette er for øvrig områder der DNT Oslo og Omegn har ansvaret for ruter og hytter. Disse turområdene er utvilsomt av nasjonal og internasjonal betydning – selv om de ligger utenfor nasjonalparken. Vi synes det vil være spesielt vanskelig å akseptere vindkraftutbygging inn mot Falketind, Uranostind og Langeskavlen eller synlig fra Eidsbugaren/Fondsbu.

Pilegrimsruta kommer inn i området det siste strekket inn til St. Thomaskirka.

Området sør for Bygdin – med Yksnedalsbu og Tomashelleren - er meget kjær for oss i Valdres. Her er det mer fredelig enn lengre nord i Jotunheimen. Vi ønsker gjerne flere turgåere hit, men det blir det helt sikkert ikke dersom det blir større inngrep i naturen her.

Når det gjelder dette analyseområdet, vender vi til slutt blikket lengre sør. Vasetområdet vil kunne bli berørt. Herfra prepareres det et omfattende nett av skiløyper om vinteren. Det er et meget stort antall hytter og flere reiselivsbedrifter som er avhengig av å ha et godt produkt når det gjelder naturopplevelser – og dermed mest mulig uberørt natur. Vaset har også etablert en såkalt friluftsport.

Nordre område – Begge sider av Valdresflya inkl. mesteparten av vår rute til Rasletind og opp til toppen av Knutshøe, nord og sør for Heimdalen, sørover til Skreddalen og inn mot Langsua

Valdresflye er Norges nest høyestliggende fjellovergang (1389 moh), svært sårbar for inngrep i naturen. Det vil ta lang tid med eventuell tilbakeføring.

Strekningen mellom Garli (nord for Beitostølen) og Besstrond i Sjødalen er etablert som Nasjonal turistveg og er del av den nasjonale satsingen mot turister, gjennom spesielle opplevelser, ikke minst natur, knyttet til en del vegstrekninger. Det sier seg sjøl at vindmøller ikke er forenlig med denne nasjonale satsingen. Slik beskrives turen over Valdresflye på sidene til Nasjonale turistveger:

Å kjøre i det opne fjellandskapet kan samanliknast med følelsen av å fly. Vegen svever og strekker seg ut i lange og duvande former. Det er lett å la tankane sveve like høgt som fjella i horisonten....

Sør- og østgrensen for Jotunheimen nasjonalpark, etablert i 1980, kommer helt inn mot vestlige del av Valdresflye, på det nærmeste faktisk bare 3 - 4 km fra fylkesveien. Jotunheimen nasjonalpark er Norges mest kjente og besøkte, ikke minst trekkes turister fra utlandet hit. Fra turistmagnetene Besseggen vil evt. vindmøller på Valdresflye være veldig synlige, og sterkt sjenerende i utsynet.

DNT Valdres etablerte for et par år siden en fotturrute opp til toppen av Rasletind. Det ble nedlagt et omfattende dugnadsarbeid med varding og klopping. Ruta er mye brukt som et roligere alternativ og en avlastning for Besseggen. Analyseområdet ser også ut til å gå helt opp mot toppen av Knutshøe. Selv om stien dit bare er merket ved et spesielt utsatt parti på toppen, er den mye brukt. Grunnen til at ruta ikke er merket er for øvrig at det er/har vært hekkende kongeørn oppe i stupet på vestsida av toppen.

Gjende og området rundt Gjendeosen/Gjendesheim er nærmest et ikon i reiselivssammenheng, og nå et sentralt punkt i tilknytning til den Nasjonale Turistvegen over Valdresflye. Det er i ferd med å bli gjort store grep for å tilbakeføre området ved Gjendeosen til mest mulig urørt natur, bla ved å flytte nesten alle parkeringsplasser 3 km vekk. Enorme vindmøller på Valdresflye vil være godt synlige herfra, og nærmest et hån mot det arbeidet som nå gjøres.

"Sentrum" på Valdresflye ligger bare ca 10 km fra grensa mot Langsua nasjonalpark som ble etablert i 1980. Fra store deler av nasjonalparken, ikke minst fra de populære topper som Skaget, Skeddalsfjellet og Langsuene, vil evt vindmøller på Valdresflye være synlige og sterkt sjenerende, da de vil ligge midt i siktlinjene inn mot Jotunheimen nasjonalpark og tindene der.

For Valdres/Beitostølen - og for Sjudalen/Gjende er reiseliv en vesentlig næring i fjellbygdene, som sysselsetter mye folk og skaper stor omsetning og inntekter lokalt. Vindmøller på Valdresflye vil i svært stor grad ødelegge for den naturopplevelsen som folk kommer hit for å få. Og de kommer både fra inn- og utland

Vågå tamreinlag har fast beite for en flokk på inntil 3000 dyr på Valdresflye og omliggende område. Eventuelle vindmøller, veger og annen infrastruktur i tilknytning til møllene - samt lyd, vil være svært lite forenlig med tamrein. Valdresflye og området rundt er også brukt til jakt og fiske. Eventuelle vindmøller vil ødelegge sterkt også for dette. Det vil spesielt være skadelig når det gjelder fuglelivet.

For øvrig er det et stort paradoks at i dag får reiselivsnæringen i området knapt flytte på halvstore steiner på Valdresflye for å lage trase for maskinene som kjører tidligskiløyper. Hva skal en da si om å slippe til for bygging av enorme veier og oppsetting av vindmøller?

Avslutning

Vi viser til *naturbase.no* der inngrepsfrie naturområder framkommer i grønt og der det er grå punkter som viser forekomst av arter av særlig stor nasjonal forvaltningsinteresse. I denne databasen finner vi også kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Store områder her har høy verdi for friluftslivet. Enkelte kommuner i Valdres har gjennomført denne kartleggingen og verdsettingen av friluftsområder, mens andre av de aktuelle kommunene er i oppstartsfasen.

Vi støtter overgang til fornybar energi, men det potensielle miljømessige utbytte av slik energiproduksjon må ikke bare måles opp mot kostnadene ved å bygge ut og produsere slik energi, men mot det totale tap, både i økonomisk og ikke-økonomisk forstand. Når det gjelder de tre analyseområdene i Valdres er vi ikke i tvil om at vi totalt sett står overfor et stort tap både i nåtid og ikke minst i framtid, både for menneskene og for naturen i seg sjøl, hvis vi åpner opp for vindkraftutbygging i de tre områdene som berører Valdres. Det finnes bedre alternativer.

På vegne av styret i DNT Valdres, 17.10.2018

Merethe Lundene

styreleder